

Stiftung Hamburger Gedenkstätten und Lernorte Jean-Dolidier-Weg 75 21039 Hamburg

Rundbrev i anledning af årets slutning til de overlevende af KZ Neuengamme, deres efterladte og venner af vores arbejde her på mindestedet

Prof. Dr. Detlef Garbe
Vorstand
Telefon: 040 | 428 131 - 511
detlef.garbe@gedenkstaetten.hamburg.de

Dr. Oliver von Wrochem
Leiter der KZ-Gedenkstätte Neuengamme
Telefon: 040 | 428 131 - 515
oliver.vonwrochem@gedenkstaetten.hamburg.de

Hamburg, den 15.12.2020

Mine damer og herrer, kære venner,

Året 2020 har bragt mangfoldige ændringer for os alle i årets løb - også her for KZ-mindestedet i Neuengamme. Ved årets begyndelse blev mindestedet med dets filialer overført til en stiftelse. Året forløb så ellers helt anderledes end det var planlagt ved dets start frem for alt på grund af udvirkningerne af den globale Corona-pandemie. Samtidigt måtte vi også finde andre veje for vore fælles mindearrangementer i anledning af 75-årsdagen af lejrens befrielse.

Vi vil benytte os af lejligheden med dette brev i anledning af årets afslutning for at takke Dem for Deres mangfoldige understøttelse i dette helt særlige år for os. Samtidigt vil vi gerne give Dem et kort overblik over, hvad for emner vi har beskæftiget os med i de sidste forløbne 12 måneder.

Ved starten af det nye år i år blev KZ-mindestedet, som siden 1999 var en del af Hamburgs kulturmyndighed, ført over til „Stiftelsen for hamburgske minde- og læresteder til mindet om ofrene fra NS-forbrydelserne“, som er en offentligretlig selvstændelig stiftelse. Dertil knyttede sig talrige organisatoriske ændringer, etableringen af nye udvalg stiftelsesrådet, fagkommissionen og et sagkyndigt råd samt en stærkere adskillelse af økonomiplanerne for KZ-mindestedet i Neuengamme, som bliver understøttet af den Frie og Hansestad Hamburg og det Tyske Forbund i fællesskab på den ene side og de udelukkende af den tyske delstat Hamburg understøttede mindesteder Bullenhusen Damm, Fuhlsbüttel, Poppenbüttel og mindestedet denk.mal Hannoverscher Bahnhof på den anden side.

I anledning af 75-årsdagen for befrielsen af fangerne fra KZ Neuengamme havde vi planlagt et omfangrigt program og store mindehøjtideligheder, hvortil der også var inviteret fjorten overlevende fanger og 500 frem for alt udenlandske familiepårørende af tidligere fanger, som havde bebudet deres komme. Vi måtte desværre aflyse disse festligheder, da den globale Corona-pandemie fik mere og mere større udvirkninger. Hamburgs overborgmester, præsidenten af den hamburgske borgerskab og kultursenatoren kunne så afholde "et tavst minde" i stedet for. Med denne hjemmeside har vi så båret årets mindehøjtidelighed ud i det virtuelle rum: Overlevende, de efterladte og politikere svarede på denne fleresprogede hjemmeside i videoindslag, hvad 75-årsdagen for befrielsen betyder for Dem helt personligt.

I deres videoindslag har de bidraget med deres individuelle perpektiver, som har sørget for, at denne betydningsfulde dag trods alt kunne blive fejret på en værdig måde, se under: (<https://www.kz-gedenkstaette-neuengamme.de/75befreiung/>).

Indvielsen af det for maj måned i år planlagte aktive mindetegn "samværrets sted", som blev realiseret af forskellige organisationer samt et hold studerende fra den hamburgske højskole for bildende kunster, kunne vi til slut realisere i november måned med et højtideligt mindearrangement. Vi glæder over den livlige deltagelse af pårørende, som mindede gennem en plakat om deres familiemedlemmer, som blev arresteret og bragt til KZ-lejren. Når det nu også på grund af de fornyede pandemiindskrænkelse-og påbud ikke var muligt for de pårørende, som skulle rejse herhen fra mange lande kloden rundt, at deltage i mindearrangementet, kunne vi dog honorere projektet over en liveudsendelse i en internationalt kreds af tilskuere over nettet: (<http://www.ort-der-verbundenheit.org>).

Dokumentationscentret „denk.mal Hannoverscher Bahnhof“ har med den højtidelige første spadestik taget et yderligt stort skridt for realiseringen af projektet i Hamborgs nye havneby. Her skal der oplyses fra og med året 2023 om deporteringen af over 8.000 jøder, sigøjnere (i Tyskland nu kaldet Romnja og Roma og ligeledes Sintize og Sinti) fra Hamborg og det hele Nordtyskland. Derudover dedicerede sig en international konference med emnet „Forfølgelse og deporteringerne fra 1938 til 1945 i Europa skal dokumenteres og udstilles“. Et omfattende dertil ledsagende bogbind vil udkomme engang i det nye år.

En yderlig international konference, som vi udrettede på stedet, befattede sig med emnet: „*NS-forfulgte efter befrielsen. Udgrænsningserfaringer og nystart*“. Emnet var også helliget dette års særudstilling, som i dette år for første gang blev arrangeret og udrettet af stiftelsen for dens præsentation i Hamborgs rådhus. Udstillingen „Overlevet! Og hvad nu? NS-forfulgte i Hamborg efter deres befrielse“ blev vist i anledning af mindedagen for ofrene af nationalsocialismen i perioden mellem den 16. Januar til den 09. Februar og blev spredt ud i byen med et udførligt ledsagende program.

Det sjette forum: „Erindringens fremtid“ fandt sted i november måned , som vi kunne udrette digitalt under stor international deltagelse: Dertil passende bekæftigede foret sig denne gang med de forskellige former af erindringen af medieseringen af nationalsocialismen, se under: (<https://www.kz-gedenkstaette-neuengamme.de/nachrichten/news/bericht-ueber-das-6-forum-zukunft-der-erinnerung-online/>). Emnet stod også i fokus under dette års møde af mindesteder og initiativer fra stederne af tidligere udekommandoer af KZ Neuengamme samt digitaliseringens muligheder og dermed forknyttede vanskeligheder og problemer.

I august 2020 startede udstillingsprojektet „ Gernings-og mindestedet Riga“, som bliver understøttet af de tyske Udenrigsdepartement, dets resultater vil så blive offentliggjort i årene 2022/23 i Hamborg og i flere andre byer.

Flere publiceringsprojekter kunne vi omsætte i det indeværende år, for eksempel skal vi henvise til bogen " Et forskudt liv" af den tjekkiske overlevende Edith „ Dita“ Kraus, som blev udgivet sammen

med stiftelsen af de nedresaksiske mindesteder. Derudover var vi medansvarligt for udarbejdningen af undervisningsmaterialer om emnet "KZ Neuengamme og byen Hamborg". Vi vil også gerne oplyse om en fornyelse i vores publiceringsaktivitet på dette sted: I 25 år tilbød tidskriftserien for „historien af den nationalsocialistiske forfølgelse i Nordtyskland“ et diskussionsforum for regionale aspekter af NS-forfølgelse i Nordtyskland. Med hæftet nr.19 („Allierede processer og NS-forbrydelser“) forlader redaktionen orienteringen til den nordtyske region, for at rette blikket til et større geografisk rum og for at trække internationale aspekter frem i lyset i fremtiden. Det første bind af de nye „Bidrag til historien af den nationalsocialistiske forfølgelse“, som vi fra nu af vil udgive i samarbejde med arbejdsfællesskabet af KZ-mindestederne og Forbundsrepublikken Tyskland, bærer titlen "Mellem forfølgelse og "folkefællesskabet". Barndom og ungdom under nationalsocialismen.". Alle før omtalte udgivelser kan også fås online over vores online-shop.

Tiden med indskrænkningerne for besøget af vore udstillinger, grundet pandemien, bliver derudover udnyttet som impuls for at forelægge mange af vores formidlingsarbejder ud i det digitale rum: Vi har derfor tilbudt rundgange over vores Social Media-kanaler, stillet foredrag online og har afholdt vores internationale sommer-workcamp digitalt. Projektet „#Waswillstdu tun“ skaber rum for digitale udvekslinger omkring emnet familiehistorie. Deudover kann de nu også besøge KZ-mindestedet Neuengamme virtuelt over nettet: <http://www.kz-gedenkstaette-neuengamme.de/360tour>. Men kan også gøre nye opdagelser analogt: Vores arkiv fik i løbet af sommeren en enestående kilde til historien om de jødiske overlevende af Shoa.

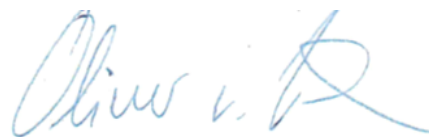
I dette år måtte vi tage afsked fra mennesker, som har overlevet KZ-lejren i Neuengamme som fanger, og som var tilknyttet mindstedet over mange år, deriblandt Mads Madsen (Danmark), Lucille Eichengreen (USA), Gloria Hollander Lyon (USA), Miloš Poljanšek (Slovenien), Jewgenij Malychin (Ukraine), Haim Liss (Israel), Jerzy Stoberski (Polen). At vi ikke har kunnet fejre mindeåret sammen med dem, smerter os usigeligt meget.

De ønskes nu til slut af dette rundbrev for Dem alle, at De vil komme helskindet igennem denne vanskelige tid uden mén. Og vi håber alle på et nyt år, som vil give os lejligheden for at kunne komme sammen med Dem i personlige møder og samtaler.

På vegne af alle medarbejdere her på mindstedet vil vi gerne ønske Dem en god udklang af året, der er ved at gå på hæld, samt et helsebringende og fredfuldt nytår 2021.

Prof. Dr. Detlef Garbe

Dr. Oliver von Wrochem